

УДК 343.13(477)

Олексій Валерійович САЛМАНОВ,

викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9421-5085>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОВІДОМЛЕННЯ ОСОБИ ПРО ПІДОЗРУ

За дослідженням встановлено, що при реформуванні правоохоронних органів та кримінального процесуального законодавства України, з часів прийняття Кримінального процесуального кодексу України у 2012 році, яким внесено чимало новел, виникає потреба наукового аналізу та дослідження більшості процесуальних інститутів з метою узагальнення практики застосування, вироблення пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства і правозастосовної діяльності.

Особливо актуальною є тривала дискусія науковців, кримінально правових аналітиків та практичних працівників щодо питань кримінальної процесуальної регламентації процесуального інституту повідомлення про підозру. Адже повідомлення про підозру є одним із найбільш важливих та ключових актів на стадії досудового розслідування. [1; 2] Процес доказування в кримінальному провадженні здійснюється саме для того, що б процесуальними засобами підтвердити або спростувати винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення й забезпечити притягнення її до кримінальної відповідальності, яка розпочинається саме з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Актуальність вказаного підтверджується правозастосовною практикою, згідно якої щомісячно близько 19,5 тисяч осіб притягується до кримінальної відповідальності.

Згідно з положеннями ст. 278 КПК України письмове повідомлення про підозру вручається в день його складення прокурором або слідчим, а у випадку неможливості такого вручення – у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, тобто шляхом виклику або приводу. Письмове повідомлення про підозру затриманій особі вручається не пізніше 24 годин з моменту її затримання. У випадку, якщо особі не вручено повідомлення про підозру після спливу 24 годин з моменту затримання, така особа підлягає негайному звільненню. Дата та час повідомлення про підозру, правова кваліфікація кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність невідкладно вносяться слідчим, прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань [3].

У ч. 3 ст. 111 глави 6 КПК України вказано, що повідомлення про підозру в кримінальному провадженні здійснюється у порядку, передбаченому главою 11 КПК України, за винятком положень щодо змісту повідомлення та наслідків неприбуття особи. Відповідно до частин 1, 2 ст. 135 глави 11 КПК України особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою. У разі тимчасової відсутності особи за місцем проживання, повістка для передачі їй вручається під розписку дорослому члену сім'ї особи чи іншій особі, яка з нею проживає, житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання особи або адміністрації за місцем її роботи. У разі виклику неповнолітнього вона вручається батькам або дорослим членам родини, чи адміністрації дитячого закладу, де знаходиться така особа, а також згідно вимог інших положень КПК України щодо такої категорії осіб.

Отже із аналізу частини 2 вищезазначеної статті можна зробити висновок, про те що, таке повідомлення можливо здійснити і без самої особи, виконавши всі дії, передбачені статтею, але вже наступна стаття КПК України спростовує цю думку вказавши, що належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом

іншим шляхом є підпис особи про отримання повістки, в тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом. Якщо особа попередньо повідомила слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд про адресу своєї електронної пошти, надіслана на таку адресу, повістка про виклик вважається отриманою у випадку підтвердження її отримання особою відповідним повідомленням (листом) через електронну пошту. Вказане ще раз підкреслює необхідність виклику самої особи, якій слідчий планує висунути підозру у вчиненні злочину.

Тобто, на нашу думку, слідчий перебуває в неприпустимій ситуації, коли не може повідомити особі про підозру, а отже, згідно з чинним КПК України, не має правової можливості ні зупинити досудове розслідування щодо такої особи, якій не повідомлено про підозру та яка переховується від органів слідства чи її місцезнаходження невідоме, ні оголосити останню в розшук. Намагаючись вирішити вказану колізію законодавства, можна звернутися до ч. 3 ст. 110 КПК України, відповідно до якої рішення слідчого, прокурора приймаються у формі постанови. Постанова виноситься у випадках, передбачених КПК України, а також коли слідчий, прокурор визнає це за необхідне. Виходячи з цієї статті теоретично слідчий може визнати за необхідне винести постанову про розшук підозрюваного, здійснивши всі можливі дії, направлені на повідомлення особі про підозру, передбачені чинним КПК України, але які не надали позитивного результату. Однак слід відмітити, що тоді будуть порушені вимоги статей 280, 281 КПК, про які було зазначено раніше. З огляду на викладене, вважаємо, що більш доцільно буде змінити положення частини 1 ст. 278 чинного КПК України та викласти її у такій редакції: письмове повідомлення про підозру вручається в день його складання слідчим або прокурором, а у разі неможливості такого вручення після виконання слідчим усіх можливих дій для виклику особи, після чого, вважаючи, що особа належним чином повідомлена про підозру та має статус підозрюваної, слідчий за згодою із прокурором має право зупинити досудове розслідування та оголосити особу в розшук [4].

Втім підняті питання не є остаточними і підлягають окремому дослідженню або науковому вивченню. Пропоную учасникам науково-практичної конференції прийняти участь у обговоренні піднятих питань та наданих пропозицій.

Список бібліографічних посилань: 1. Фараон О. В. Процесуальна форма письмового повідомлення про підозру у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Харківського національного університету*. 2014. Вип. 1, т. 8. С. 204–207. 2. Фараон О. В. Вручення повідомлення про підозру. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2014. № 2 (6). С. 114–118. 3. Горелкіна К. Г., Азаров Ю. І. Зупинення і закінчення досудового розслідування // Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Особлива частина). Київ, 2012. 102 с. 4. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент.: у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків: Право, 2012. 455 с.

Одержано 05.10.2017